

דף הנחיות מסע אל תוך עצמך פרק 05 עם של מספרי סיפורים

מה במערך?

במסגרת המסע אל תוך עצמך שוחחנו על זהות ועל הברית היהודית, דיברנו על חינוך ועל הכרות עמוקה ופנימית, שוחחנו על אנטישמיות ועל מיהו ומהו העם היהודי.

בשיעור הנוכחי נכיר את התפקיד המרכזי שלנו – חוליה בשרשרת הדורות.

מדוע התפקיד חשוב כל כך? אלו ערכים קיבלנו מהדורות הקודמים? אלו ערכים אנו מעבירים לדורות הבאים?

כיצד עושים זאת?

לימוד מהנה ומועיל!

1) למען: שיתי אותותי אלה בקרב. כדי שבהם יכיר העם את גדלי וישוב מרשעתו (ספורנו).

2) למען: תספר באזני בנך ובן בנך. תעביר הלאה לדורות הבאים. תלמד את הצאצאים שלך את מה שראיתם כאן. וידעתם כי אני ה'.

שינויים לא נעשים כתוצאה מאירוע אחד, גדול ומשמעותי ככל שיהיה. המטרה הייתה להעביר מסר, ומסר לא נקלט ב'זבנג-וגמרנו'. בני-אדם מפנימים רעיונות רק באמצעות תהליך ארוך ומשמעותי. זהו המסר הראשון בפרשת השבוע.

לא פעם אנו חווים אירוע משמעותי, כזה שאנו בטוחים שרישומו לעולם לא יחלוף והדיו ימשיכו להדהד בנו לנצח. הלוויה של אדם צעיר, טקס הענקת פרס כלשהו לאדם כלשהו או -להבדיל - אירוע תורני כמו סיום הש"ס וכדומה. אבל אחרי יום-יומיים, שבוע או שבועיים, חוזרים לשיגרה. הריגוש חולף לו והחיים שבים למסלולם.

כרשת השבוע מלמדת אותנו לא להשאיר את הריגוש החד-פעמי במישור התיאורטי. על מנת שיתחולל בנו השינוי המיוחל עלינו להתחיל תהליך. תהליך יומיומי, ארוך, לעיתים סיזיפי וקשה, אבל תהליך.

גם אנשי-מצרים וגם בני-ישראל לא היו מפנימים את המסר כראוי אם הוא לא היה בא בשלבים, לאורך זמן. כי אני הכבדתי את ליבו - למען שיתי אותותי בקרב ולמען תספר.

•

אם נסתכל על הפרשה במבט רחב נגלה שיש מוטיב שחוזר על עצמו שוב ושוב. החל מהפסוקים הראשונים בפרשה ועד לפסוקים האחרונים, עבור דרך האירועים המרכזיים שמתרחשים בפרשה, הם כל הזמן מוזכרים. הילדים. הדורות הבאים.

מטרת התהליך שעברו במצרים היתה - להעביר הלאה. תספר באזני בנך ובן בנך. כאשר משה עומד בפני פרעה מלך מצרים הוא מצהיר: **בְּנֵינִי וּבָנֵינִי נִלְךְ בְּבִנְיָנִי וּבְבָנֹתַי בְּצִאֲנִי וּבְבָקְרִי נִלְךְ כִּי חָג ה' לָנוּ (שם, ט).**

מול פרעה שמנסה למסגר את החוויה הדתית לגברים בלבד 'אין דרך הטף לזבוח' (רש"י), מדגיש משה כי הדור הבא הוא חלק בלתי נפרד. הנערים, הבנים והבנות. כולם חלק מעבודת ה'. יצירת העם תלויה בחיבור של הדור הבא לאמונה, לערכים ולדרך.

איך מחברים את הדור הבא? כיצד אבא אמור להעביר את המורשת הלאה, לילדיו ולנכדיו?

•

ברגעים האחרונים בארץ מצרים, משה מדבר אל העם. הוא מבקש מכל אחד ואחד לנצור את הרגע הזה, את יום היציאה מארץ מצרים. לזכור, ולא לשכוח. **זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים (שם, יג, ג).**

איך? בפעולות ממשיות ובהעברת המסר הלאה.

והגדת לבנה ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים: והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בכיף כי ביד חזקה הוצאתי ממצרים (שם, ח-ט).

על פניו נראה כי אלו שני ציוויים נפרדים. והגדת לבנך הוא דין אחד והציווי להניח תפילין הוא דין אחר. אך ייתכן, אולי, שניתן לקרוא את הפסוקים ברצף אחד.

פעם בשנה בני-ישראל חוגגים את חג הפסח. יוצאים מהשגרה, אוכלים מצות ומרורים, מקריבים קרבן שונה, שבוע שלם שמוקדש לזכרון היציאה מארץ מצרים.

אך חג הפסח לא יכול להישאר אירוע חד-שנתי. המסר אותו צריך האב היהודי להעביר לבניו הוא: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, והיה לך לאות! כל יום, שים לך אות על היד. שים לך אות בין העיניים. אל תישאר עם אירוע אחד, ליל-סדר חד-פעמי מעורר השארה. קח את זה איתך ליומיום. לתפילין שאתה מניח בכל בוקר. למען תהיה תורת ה' בכיף.

כי אירוע אחד, לא עושה שינוי. רק אם נצליח לתרגם את התובנות למעשים נוכל להגיע אל היעד.

ביציאת מצרים היינו לעם. השתחררנו מעבדות לחרות. אך האמת היא שלא נשארנו בני-חורין להרבה זמן. לאורך ההיסטוריה היהודית, רוב הזמן היינו נתונים תחת שלטון זה גלינו מארצנו, נתרחקנו מעל אדמתנו.

במה באה לידי ביטוי החרות שקיבלנו ביציאה מארץ-העבדים?

בנאום היציאה משה מעניק לעם את כלי החרות. את מה שילווה אותם גם בזמנים ששחרור פיזי ידמה כחלום רחוק. זכרו, הוא אומר להם. החרות האמיתית היא 'למען תהיה תורת ה' בכיף'. 'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה' (אבות, ו, ב).

חיי-הרוח מלאי המשמעות, בעבורם יצאנו ממצרים, הם חרות האמת. את ליבה ונשמתה של האומה היהודית איש לא יכול לקחת.

הדרך לחרות הזאת עוברת בשני השלבים האמורים.

הראשון, חינוך עצמי, תרגול והפנמה אישית. כמו בתפילין, המצווה היומיומית הזו שמזכירה לנו שוב ושוב את הרעיון הגדול. למען תהיה תורת ה' בכיף.

השלב השני הוא תחושת האחריות להעברת הלפיד הלאה, לדורות הבאים. האחריות הרבה להעביר את המורשת גורמת לכל יחיד ויחיד לעשות הכל כדי שהמסר יעבור לדורות הבאים בצורה הטובה ביותר.

גם אם לעצמו אדם מסוגל -חלילה- לוותר, כשהוא יודע שגורל צאצאיו נתון בידי הוא מקבל את ההחלטות אחרת. מתוך שיקול דעת, כובד ראש ואחריות.

והגדת לבנך – למען תהיה תורת ה' בכיף.

לשבת יצרה?" ומן הבורא עצמו היה עליו ללמוד לעסוק "במטע תחילה" ("יישוב העולם") כדרך שהוא יתברך פנה לנטוע גן בעדן מקדם, ומה בצע בנטישת הארץ לשמיר ולשית?

2. מדוע ציוה ה' את ירמיהו להשקות את הרכבים יין, דווקא במקדש? אדרבה! העמידה לפני ה' מחייבת פרישות מיון, ואין לעבוד עבודה במקדש או להתפלל, מתוך שיכרות.

3. הכיזד ההינו בני רכב להפך מצוות ה' ולעבור על דברי הנביא שפקד עליהם "שתו יין"? ואף אם נאמר שמחמת תוקף הנזירות שקיבלו עליהם, התנגדו לצווי הנביא, כי אין בכוח בנביא לעקור מצוות התורה, תשובתך בצדך: במה דברים אמורים (שאין בכוח לעקור מצווה מהמצוות) - עולמית, אך לבטל מצווה כ"הוראת שעה", מותר, והעובר על מצוותו חייב מיתה בידי שמים. והנה לא די שה' אינו מגנה את הרכבים על סירובם להשמע לנביא, עוד משבח הוא אותם ומיעד להם שכר גדול על מעשה זה. אתמהה!

על מנת להשיב על שאלות נכבדות אלו, עלינו להיזכר באבי המשפחה יהונדב בן רכב ובתקופתו, שכן בכך טמון המפתח להבנת המניעים שהביאו אותו לצוות על זרעו אחריו, לנהוג בפרישות. במלכים ב' אנו פוגשים ביהונדב כידידו ומקורבו של יהוא בן נמשיי המורד בבית אחאב, ומבער עבודת הבעל מישראל. יהוא פוגש בדרכו את יהונדב וקורא לו להתלוות אליו ולחזות במסע ההשמדה של בית אחאב ובעור הפולחן האילי מִיִּשְׂרָאֵל. מגמתו של יהוא בפנייתו אל יהונדב הייתה לקבל מיהונדב "הסכמה" למעשים הברוטליים שנקט בהם כלפי בית אחאב ועובדי הבעל, להכשירם בעיני העם. נתינת יד שהיא פעולה טכנית, מתפרשת גם כהסכמה ואולי ככריתת ברית בין שניהם, בין המנהיג הפוליטי (יהוא כמלך) ובין איש הרוח, ירא ה' (יהונדב) מלכים ב' פרק י' (טו) וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם (יהוא) וַיִּמָּצֵא אֶת־יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב לְקָרָאָתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְבָבְךָ יֵשֶׁר כַּאֲשֶׁר לְבָבִי עִם־לְבָבְךָ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וַיֵּשׁ תִּנְהָ אֶת־יָדְךָ וַיִּתֵּן יָדוֹ וַיַּעֲלֵהוּ אֵלָיו אֶל־הַמְּרֻכָּבָה: (טז) וַיֹּאמֶר לְכֹה אִתִּי וְרָאֵה בְּקִנְאָתִי לֵה' וַיִּרְכְּבוּ אֹתוֹ בְּרֻכָּבוֹ: (יז) וַיָּבֵא שִׁמְרוֹן וַיִּקֶּה אֶת־כָּל־הַנְּשָׂאִים לְאַחָאֵב בְּשִׁמְרוֹן עַד־הַשְּׂמִידוֹ כַּדָּבָר הַ' אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים:

סופו של יהוא היה מאכזב. הוא אמנם השמיד בעורמה ובתחבולות, את כל צאצאי אחאב, כמעט, ואולם לא היה בו כוח לבער את פולחן העגלים של ראשון מלכי ישראל- ירבעם, ומן האמור במלכים ב' (י"ג, ו) עולה שהציבו בשומרון, בירת הממלכה, את "האשרה". בסופו של דבר התדרדרה מלכות ישראל מבחינה מוסרית, כשהתקיפים ובעלי השררה, דיכאו את החלשים והעניים, וצברו עושר רב שלא במשפט, חייהם היו חיי נהנתנות והפקרות, וגם העבודה הזרה (בעיקר פולחן העגלים) נפוצה, עד שנכנסה הממלכה כולה למערבולת שפיכות דמים. על כל אלה עמדו לישראל נביאי האמת והצדק והוכיחום, כמבואר בעיקר בנבואות הושע ועמוס. אשר על כן לא תהא זו השערה משוללת יסוד, להניח שבראותו לאיזה שפל מוסרי הגיעו בני בית המלוכה, השרים והנכבדים בשומרון, בהיותו מקורב למלכות, החליט יהונדב לגזור על צאצאיו נזירות וכרישות מחיי מותרות ונהנתנות, וראש לכולם, ההינזרות מיון. גם מבניית בתים ומעבודה חקלאית

מחייבת ישיבה באוהלים. והנה ירמיהו מוצא את הרכבים יושבי בית בתוככי ירושלים, בניגוד להתחייבותם. אם הפרו את הציווי בפרט זה של ישיבה באוהל, שמא הותר נדרם, ואף יין מותר להם לשתות? על כך משיבים הרכבים, שמירת חרבם של הבבלים, נמלטו אל ירושלים המבוצרת, ונאלצו בעל כורחם ומחמת האונס, לדור בבית של קבע. ברם אין לדון אונס של ישיבת בית, כרצון שבשתיית יין, ולא הותר להם מאומה. (יא) וְיִהְיֶה בְּעַלּוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶל־הָאָרֶץ וְנֹאמְרוּ בְּאָזְנוֹת יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַכְּשָׁדִים וּמִפְּנֵי חֵיל אֲרָם וְנִשְׁבַּח בְּיְרוּשָׁלַם:

ואשר לשאלת המיקום - אחת מלשכות המקדש, יש לראות בכך מעין שתייתו של הנזיר במקדש עם תום תקופת נזירותו והבאת קורבנותיו, להורות לכל שנשלמה התחייבותו ומעתה הוא שב לחיים רגילים, ודיו במה שאסרה תורה. (ויש מי שדייק בלשון הכתוב: "ואחר ישתה הנזיר יין" שאע"פ שכבר תמה תקופת נזירותו, עדיין הוא נקרא "נזיר", כי מידת הנזירות מתאוות העולם, כבר סיגל אותה והיא קנויה לו, קניין נפשו - הכתב והקבלה). ירמיה קורא אפוא לרכבים לשתות יין, ואולי מטעם (משלי פרק ל"א, ו') תְּנַדְּשׁוּכֶם לְאוֹבֵד דָּן וְיִין לְמָרִי נֶפֶשׁ: (ז) ! שְׁתֵּה וְיִשְׁכַּח רִישׁוֹ, שכן המצב בירושלים כלאחר יאוש, ואין כבר לכאורה, למה לצפות ולייחל, אם כן "שתו יין! לפחות אל תסבלו, היין יסייע לכם לשכוח מהצרות, ו"לברוח" מהן ולו לשעה קלה".

אבל הרכבים ממאנים, ומסכנים את עצמם במיאון זה (העובר על דברי נביא - חייב מיתה בידי שמים) וכמו אומרים הם בסירובם: "אם אין אנו משמרים מסורת אבותינו, למה לנו חיים?"

דיוק קל בלשון הכתוב יכול אולי לפתור לנו הלכתית את שאלת "העובר על דברי נביא". ה' אומר לנביא לדבר אל הרכבים ולהדריך אותם שיבואו אל לשכה מלשכות המקדש, ושם ישקה אותם הנביא, יין. ירמיה אכן מביא אותם אל המקדש (ה) וְאֶתְּ לִפְנֵי בְּנֵי בֵּית־הָרֶכָבִים גִּבְעַת יַם מְלֶאֶךְ יַם יִין וְכַסּוֹת וְאֶמְרָם אֲלֵיהֶם שְׁתוּיִין: (ו) וַיֹּאמְרוּ לֹא נִשְׁתֵּהוּ: יִין כִּי יִנְדָּב בְּבִרְכֵי בְּאֵבֵינוּ צָוָה עָלֵינוּ לֵאמֹר לֹא תִשְׁתוּ: יִין אֶתְּ מִן וּבְנִיכֶם עַד־עוֹלָם:

ניתן לדייק שהנביא הקפיד שלא לצוותם בשם ה' לשתות, ולא אמר להם: "כה אמר ה': שתו יין!" והם רשאים היו להניח שזוהי יוזמתו האישית של ירמיהו, תהא סיבתה ומטרתה, אשר תהא. (אולי כדי להגדיל את השפעתם המבורכת על העם, בהסירם את החסמים והמחיצות שחיי נזירות יוצרים, מה שהיה נחוץ במיוחד בעת המצור. והשווה דברי ה' לנביא עצמו (ט"ז, ח'): וּבֵּית־מִשְׁתֵּה לֹא־תָבֹאוּ לְשִׁבְתָּ אֹתָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתוֹת). היוצא מדברינו, שהרכבים לא עברו על דברי נביא שהורה להם מפי ה', אלא התנגדו, מטעמים רוחניים צודקים, לקבל את הדרכתו הפרטית של ירמיהו.

אך, כאמור, יותר נראה, שהרכבים עברו ביודעין על צו הנביא, וממש מסרו נפשם לקיים צוואת אביהם אף במחיר המרותם את פי ה' (שבפי הנביא ירמיהו) בבחינת "גדולה עבירה לשמה", כי אמרו, זהו רצונו של מקום שבנים ישמרו את מסורת אבותיהם, ויכבדו אף לאחר מותם. (כי על כן הוקש כבודם של ההורים לכבוד המקום. ויושם לב שלמרות שיהונדב הוא גדול המשפחה, אין היא קרויה

על שמו, אלא על שם אביו – רכב...). ובלשון התלמוד ירושלמי (יבמות י"ב,א') -
 "המנהג מבטל את ההלכה", ומעין זה התקיים בפועל במעשה הרכבים.

הסכימה דעתם של הרכבים, לדעת המקום, וה' מציג אותם כמופת לעם, אך גם
 כ"מחייבים" את העם: (ג)...ואמרתי לאיש יהודי הוּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הֲלֹא תִקַּח וּ
 מוֹסֵר לְשֵׁמֶר עַל־דְּבָרֵי נְאֻמֵי ה'

(יד) הוֹקֵם אֶת־דְּבָרֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־רִכְבָּא אֲשֶׁר־צָוָה אֶת־בְּנֵי יוֹ לְבַלְתֵּי שְׁתוֹתֵינִי וְלֹא
 שָׁתוּ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲכִי שָׁמַע וְאֶת מִצְוֹת אָבִיהֶם וְאֵל נֹכַח דְּבַרְתִּי אֲלֵיכֶם הַשָּׁמַע
 וְדַבֵּר וְלֹא אֶשְׁמַעְתֶּם אֵלַי:

(יז) לִּי כִן כֹּה־אָמַר ה' אֶל־לֵהִי צְבָאוֹת אֶל־לֵהִי יִשְׂרָאֵל הֲנֵנִי יֹמְבִיא אֶל־יְהוּדָה וְאֶל־
 כָּל־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם אֵת כָּל־הָרָע הָאֲשֶׁר דְּבַרְתִּי עֲלֵיהֶם וְעַתָּה דְּבַרְתִּי אֲלֵיהֶם
 וְלֹא שָׁמַעוּ עוֹ וְאֶקְרָא אֲלֵהֶם וְלֹא אֶעֱנֶנּוּ....

מאידך מבטיח ה' שכל צאצאי יהונדב "יעמדו לפניו (ו) כל הימים", ויש במשמע
 שלא תבואם מיתה בידי שמים ("לא יכרת..."), הנגזרת על מי שממרה את פי
 הנביא, וכן שכולם ילכו בדרך הישר והטוב, ויהיו משרתי ה' ("...עמד לפני"). ויתכן
 שיש בשכר זה "מידה כנגד מידה", למי שסירבו לשתות יין והתעקשו להיות
 פיכחים וראויים לעמוד לפני ה' בתפילה (שיכור תפילתו תועבה), שכרם יהיה
 שכל צאצאיהם ישמרו את דרך ה' ויעמדו לפניו, לעבדו בדעה צלולה.

(יט) לָכֵן כֹּה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אֶל־לֵהִי יִשְׂרָאֵל לֹא־יִכָּרֵת אֶת־יְהוֹנָדָב בֶּן־רִכְבָּא
 עַד־דְּלִפְנֵי כָל־הַיָּמִים

לדעת חז"ל - משפחת הרכבים היא מבני יתרו שהתגיירו ונספחו אל כלל ישראל
 ואל שבט יהודה, כפי שנכתב בדברי הימים, אגב סקירת משפחות שבט יהודה:
 (דברי הימים א' פרק ב', נ"ה) וּמִשְׁפַּחַת סֹפְרִים יֹשְׁבֵי יַעֲבֹז תִּרְעַת יִם
 שְׁמַעְתִּים שׁוֹכְתֵי יִם הֵמָּה הַקִּינִים הַבָּאִים מִחַמַּת אֲבִי יְבִית־רִכְבָּא: ס
 הפסוק חתום וסתום ונאמרו בו כירושים שונים, אך אין חולק שבית רכב מוצא
 ב"קינים".

והנה, בתחילת ספר שופטים (פרקים א' – ב') מתארים הכתובים בהרחבה,
 כיצד נסוגו שבטי ישראל, מחובתם להמשיך את כיבוש הארץ לאחר מות יהושע,
 וכיצד הותירו בנחלותיהם מובלעות של שארית הכנענים, בעבור קבלת מסים,
 מעובדי עבודה זרה אלו. בתוך תיאור ביקורתי זה, מופיעה לכתה ה"ידיעה"
 הבאה: (שופטים פרק א', ט"ז) וּבְנֵי קִינֵי חֲתָן מִשֵּׁה עַל וּמַעִיר הַתְּמָרִים אֶת־
 בְּנֵי יְהוּדָה הַמְדַבְּרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנִגְבַּע עַרְד וַיִּלְחָדוּ וַיָּשִׁב אֶת־הָעָם: כבר שם, כמו
 גם בכרונן, משמשים הקינים הגרים, מופת ותוכחה לעם ישראל. בספר שופטים
 – לעניין הדבקות בארץ ישראל. הכתוב מעמיד את עכסה בת כלב המבקשת
 מאביה (עם נישואיה) חלקות שדה שופעות מים, "כי ארץ הנגב נתתני", מול
 הקינים שעוזבים מקום פורה ורווה כבקעת יריחו, לטובת מגורים בקרב העם, ולו
 בנגב ערד הצחיח. ובספרנו – לעניין הדבקות במסורת האבות, ושמירת מצוות
 התורה שנמסרו לנו בקבלה איש מפי איש (בני ציון).

מדברים על זה...

מתי היה קל יותר לשמר את הזהות היהודית הבין-דורית? בגלות בין הגויים או בארץ?
 אלו אתגרים עומדים כיום בפני הורים שרוצים להעביר את המסורת והערכים לדור הבא?
 כיצד עברו במשפחה מלבן ערכים מדור לדור? מהגם, ניגונים ועוד...

שקף מספר 7

מתי היה קל יותר לשמר את הזהות היהודית הבין-דורית? בגלות בין הגויים או בארץ? אלו אתגרים עומדים כיום בפני הורים שרוצים להעביר את המסורת והערכים לדורות הבאים? כיצד עברו במשפחה שלכם ערכים מדור לדור? מנהגים, ניגונים ועוד...

מאיזה גיל מתחילים?

מעשה שנוכחם זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס ששאלו: "ראה את רבי יהושע וקרא עליו: "את מי יורה דעה"... זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה (ירושלמי, יבמות, פרק א' הלכה ו)

שקף מספר 8

מעשה שנוכחם זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס לשאלו לו... ראה את רבי יהושע וקרא עליו: "את מי יורה דעה"... זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה (ירושלמי, יבמות, פרק א' הלכה ו)

זו הזדמנות לדבר על החשיבות של מה שילד קטן סופג בבית.

נצטט לדוגמה את דבריו של רבי שלמה וולבה זצ"ל, אותו פגשנו בשיעור השני בסדרה:

"צריך לדעת שתינוק כבר ביומו הראשון ער מאוד לכל המתרחש בסביבתו. כל יום הילד גדל - והוא שם לב יותר ויותר לפרטים ופרטי פרטים בסביבתו. על כן צריך לדעת להתנהג בצורה כזו, שכשהתינוק שומע ורואה מה עושים הוריו - יראה דברים שישמשו לו דוגמא".

"ההורים צריכים להזהר בדיבורם. מספיק שילד ישמע רק פעם אחת איזושהי מלה לא יפה, או לא מכובדת, והדברים כבר עלולים להשפיע עליו מאוד.

הילד מבחין היטב ביחס שבין איש לאשתו השורר בבית. הילד שומע היטב כאשר יש צעקות בבית, כאשר הכעס שולט בבית, ואי-אפשר לדעת את מידת ההשפעה ההרסנית של דברים כאלו על נפש של הילד.

"ילד בבית מהווה תזכורת תמידית להורים: דעו לכם שאתם צריכים להתנהג כמו אנשים שהקב"ה נתן להם פקדון, ואתם צריכים לשמור עליו".

שקף מספר 9

בשעה שעמדו ישראל לקבל התורה, אמר להם: אני נותן לכם תורתִי – הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואתננה לכם...

אמרו: הרי בנינו עורבים אותנו. אמר הקב"ה: הא ודאי ערבים טובים! על ידיהם אתננה לכם, זהו שכתוב: "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (שיר השירים רבה, א, ג)

חושבים יחד

מדוע יש צורך בערבים עבור קבלת התורה?

מדוע הבנים הם הערבים הטובים ביותר?

שקף מספר 10

מכירים את הביטוי: 'לא ליד הילדים'? הרבה פעמים אנו עושים משהו שהמצפון שלנו לא לגמרי רגוע איתו. אנו מסוגלים לבצע פעולות שלא היינו רוצים שהילדים שלנו יעשו. אבל, לא ליד הילדים. לעולם לא נעניק לילדנו גישה חופשית לתכנים שאינם ראויים. לעולם לא נחשוף את ילדנו לעולמות בעייתיות ופסולות. גם אם לעצמנו אנו עלולים לותר לפעמים, להיכנע לפיתויים ולרצונות רגעיים, על הילדים שלנו נשמור ככל יכולתנו. נדאג שהם לכל הפחות ילכו בדרך הטובה והסלולה, בלי לסטות ימין או שמאל.

מדוע?

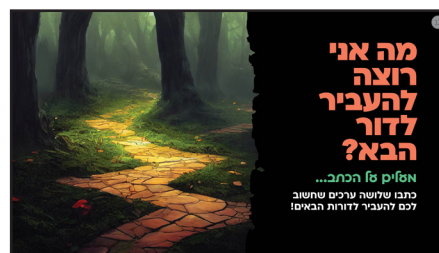
כי על הילדים אנו מרגישים אחראים במאה אחוז. אנו חשים כי הצלחתם ועתידם תלויים בהחלטות שאנו נקבל. זו הסיבה שאנו כל כך זהירים בכל החלטה. ה'עורבות' שאנו חשים כלפיהם. ה'מעורבות', התחושה שהצלחתם הצלחתינו והתעלותם התעלותנו גורמת לנו לעשות הכל למענם, בצורה הטובה ביותר.

'בנינו ערבים בעדינו' כי הם הערובה לכך שתמיד ננסה להבין טוב יותר את רצון ה'. הם הערובה לכך שגם אם יצרנו הרע מצליח לגרום לנו לסטות מדרך הישר, תמיד נרצה לחזור לדרך הנכונה, בשביל הילדים.

שקף מספר 11

מצוות והוראות רבות מחייבות אותנו לשים לב לחינוך הילדים ולקשר הבין דורי. החל מ'שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך', 'כבד את אביך ואת אמך' ועד 'ושננתם לבניך ודיברת בם'. לילה אחד בשנה מוקדש לכך במיוחד. ליל הסדר הוא היום בו הילדים במרכז: 'והגדת לבנך ביום ההוא' לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך. ברוך המקום, ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אסד סכס, ואסד רשע, ואסד תם, ואסד שאינו יודע לשאול. מדוע חשוב לתת מענה שונה לכל ילד? מדוע מקפידים על שלמרות השוני כל הילדים יהיו סביב שולחן סדר אחד? אלו שאלות למחשבה המתכתבות עם המסע המיוחד שלנו. מוזמנים לשתף בתובנות ובמחשבות!

שקף מספר 12

כתבו שלושה ערכים שחשוב לכם להעביר לדורות הבאים! כדאי לחשוב על מסרים שקיבלתם מדורות קודמים, על אלה שתעבירו לדור הבא ומה חשוב לכם שצאצאיכם בעוד שניים או שלושה דורות ידעו ויזכרו.

להערות והארות:
משה שמעון אופן
Moshe.oppen@gmail.com
054-8496992

רוצים עוד? סרקו והצטרפו ל"אחים לנפש"

